

БЕСЕДА

*Говори само о ономе
што ти је јасно, иначе
ћути*
Толстој

Свака беседа се састоји из две основне компоненте: логичке и естетске, односно садржине и форме или, још јасније, од онога „шта се говори” и онога „како се говори”. У разним временима, с обзиром на разноврсне околности, предност се често давала једној или другој компоненти. Целокупна историја реторике у ствари представља сукоб два схватања о основним одликама беседе, а у зависности од става према том питању реторика се проглашава за несамосталну науку или, пак, науку над наукама.

Logos или *pathos*? Зависно од тога чему се даје предност, у основи су се разликовала два главна приступа: ако је естетски и осећајни моменат примаран, тј. ако је основна функција говора да изазове емотивну реакцију код слушалаца и да их наговори, онда реторика – као код софиста – представља прост скуп формализованих правила и техничких савета који подучавају вештини обликовања беседе. Уколико се, пак, предност даје логичкој вредности беседе, њеној садржини, ако она треба да код слушалаца произведе интелектуалну реакцију и да их увери – као код Аристотела – онда је реторика много више од збирке практичних упутстава: она је теорија која установљава опште принципе на којима се заснива беседништво и која у себе упија низ других наука. Чини се да је Цицерон први беседник који је у пракси успевао да помири заводљиву форму и спољашне ефекте говора са његовим унутрашњим елементима и логичким садржајем, а за то се залагао и на теоријском плану.

Како данас треба да изгледа добра беседа, која може пресудно да утиче на расположење људи, да мења њихова дотадашња схватања, да их покреће на акцију, да усмерава историју? Чему треба дати предност – садржини (поруци) беседе или њеној форми?